

SLOVSTVO.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

»Zloženke v novejši slovenščini.« Spisal R. Perušek. (Posebej natisneno iz izvestja novomeške gimnazije za l. 1890. V Novem Mestu 1890. Str. 42. Tiskal J. Krajec v novem Mestu. O trošku pisateljevem. — V uvodu omenja gospod profesor, kako nastane knjižni jezik iz narodne govorice, in kaj je povzročevalo, da je naš jezik tako preplavljen s tujkami. Da otrebimo jezik nepotrebne tuje šare, treba je torej proučiti narodni jezik. Trdno podlago smo dosegli v glasoslovju in oblikoslovju; manj so se obdelovali doslej ostali deli; največ ledine pa čaka književnega oratarja v sintaksi, v nauku o zloženih osnovah in v besednjaku. »V nastopnej razpravi skušal sem poloviti zakone o zloženkah v novoslovenščini«, naslanja se na dotično poglavje v 2. zvezku Miklošičeve primerjalne gramatike.

V začetku razprave govori o deblu, osnovi in obrazilih. Sufiksov, s katerimi se tvorijo nominalne osnove, navaja Miklošič 185. S temi more slovenski jezik izražati razne razmere oseb, dejanja itd. Kjer pa si jezik ne more pomoči z obrazili, rabi zloženke, ali atributivne opise.

Zloženke delimo v dve veliki krdeli: v prave zloženke in primaknenke.

Prave zloženke (str. 13—36) so ali priredne ali podredne, katerih razločujemo zopet več vrst. Najprej imamo a) determinativno sestavo (karmadhāraja), potem b) odvisno (tatpuruša) in slednjič (bahuvrīhi) posesivno sestavo. »Decomposita« slovenščini ne rabijo. Na str. 29 sq. govori o glagolih zloženih z imeni in s prepozicijami kot prefiksi, na str. 32. o imenih iz prefiksovanih glagolov.

Druga vrsta zloženek so nedovršene zloženke ali primaknenke (n. pr. mož-beseda), katere se delé v štiri razrede.

Več navesti iz te jako zanimive razprave ne dopušča prostor. Priporočamo jo pa ne le jezikoslovcem, ampak tudi vsem slovenskim pisateljem, ker bodo v njej več zvedeli, kakor naslov naznanja. v. s.

»Doktor Štefan Kočevar, rodoljub in pisatelj slovenski.« Spisal in založil Božidar Flegerič. Natisnila »Narodna Tiskarna« v Ljubljani. 1890. 8°. Str. 63. Cena 40 kr. — Posebno vneto pisana knjižica nam slika znanega štajarskega rodoljuba (roj. v Središču dne 14. avg. 1808. l.) ter prav to njegovo rodoljubje najbolje in najobširneje opisuje. Knjižico bi še z večjim veseljem pozdravljali, ako bi bil podal pisatelj več iz Kočevarjevega življenja, a manj iz po-

stranskih, celó nepotrebnih stvari. Koga pač zanima tako obširno razkladanje njegovega rodú? Najmanj pa je primerno iz jako razširjene Matičine knjige »Slovenci in 1848. leto« povzeti toliko v knjižico, ki se ne bode niti za tretjino tako razširila, kakor ona. — Pisavi se vidi, da je skrbel za njo gospod pisatelj, vendar so tu pa tam stavki dosti težki; v takih spisih mora biti pisava lahka. Kdaj je bil »promovovan« Kočevar, l. 1834 (str. 15.), ali 1835 (str. 16.)? Ali hočete Štajarci, da vsi Slovenci pišemo »nenavadno lepotoj«? — Škoda bi bilo, da bi knjižica ostala samo pri knjigarjih in bi gospod pisatelj imel še kot založnik izgubo: torej se zite rodoljubi po njej!

»Ilustrovan narodni koledar za navadno leto 1891. Uredil, izdal in založil Dragotin Hribar. V Ljubljani. Tiskala »Narodna Tiskarna«. 4°. Str. 164. Cena 50 kr. — Ta koledar je kaj dobro sestavljen; poleg obširne navadne koledarske vsebine ima prav rabljivo »adresno knjigo«, t. j. imenik raznih uradov in uradnikov, potem pa kratke življenjepise: gosp. dr. J. Zupanca, in pok. B. Raića, Janeza Šubica in Ivana Dolinarja s slikami. »Razgled po svetu« je poučen in zanimiv. Ugajal nam je.

»Koledar katol. tiskovnega društva v Ljubljani za leto 1891.« Namenjen zlasti slovenski duhovščini. Tretji letnik. Izdalo in založilo »Katoliško tiskovno društvo« v Ljubljani. 16°. Str. 114. Elegantno vezan 1 gld. Ta koledar ima namen, da služi zlasti duhovnikom kot žepna knjižica in zapisnik. Knjižica je jako lična in vesela, kdor jo bode hotel rabiti. Za slovstvo je zanimiva »Ocena slovenskih knjig za mladino in ljudstvo« (nadaljevanje) gospoda Kalana.

»Knjiga krojaštva. Način prirobovalne umetnosti po sorazmerni teoriji.« Za samopouk in za podlago pri šolskem pouku spisal in izdal Matija Kunc, krojaški mojster v Ljubljani. Z desetimi velicimi tabelami in petdesetimi izvirnimi vzorci in z dodatkom slovarčka za krojaško obrt. Ljubljana. Samozaložba. Natisnila Klein in Kovač. 1890. V 8°. Str. 55. Cena vezani knjigi 4 gld. 20 kr. — Te knjige ne moremo ocenjevati stvarno, a radi hvalimo gospoda pisatelja, da je tudi za Slovence priredil knjigo, katero je spisal in izdal najprej v nemškem jeziku. Posebno smo mu hvaležni za nemško-slovenski besednjček. Naj bi zavedni slovenski krojači hitro po njej segli.

»Okrožnica našega Sv. Očeta Leona XIII., po božji previdnosti papeža, o najtehtnejših dolžnostih kerščanskih državljanov.« Poslovenil in vravnal Luka Jeran, vrednik »Zgodnje Danice«.